

Gatehunder og smitterisiko

EUs reiseregler for kjæledyr ble innført i 2004 – reglene gjelder også i Norge som en følge av forpliktelser gjennom EØS-avtalen.

De nye reglene innebar en kraftig forenkling i forhold til tidligere når det gjelder innførsel av kjæledyr til Norge. I løpet av de årene som er gått er erfaringen dessverre at reisereglene utnyttet til bl.a. salg og formidling av kjæledyr, også gatehunder og tidligere eierløse dyr¹. Dette er i strid med regelverkets formål, som er å tilrettelegge for at dyreeiere kan ta med seg kjæledyr på den reisen dyreeier vil eller må gjennomføre som følge av ferie eller flytting, og samtidig forebygge spredning av sykdommer som kan være en risiko for dyre- og folkehelsen.

Et dyr som har levd hele sitt liv under godt kontrollerte betingelser i et privathjem, vil innebære en lavere risiko for smittespredning enn dyr med ukjent bakgrunn i hele, eller deler av livet sitt. Dyr som holdes tett sammen med andre dyr med helt eller delvis ukjent bakgrunn, f.eks i et shelter for eierløse hunder/katter, vil utsettes for de samme smittestoffene. Alle dyr fra slike dyrehold vil representere en høyere risiko for videre smittespredning.

Det innføres nå en innstramning av praktiseringen av regelverket:

- **Ikke-kommersielt:** Gatehunder/shelterhunder/eierløse hunder fra andre land, må være holdt av (den nye) eieren i minst 6 måneder før dyret kan reise sammen med denne eieren til Norge. Dette vil bety at for kunne ta med en gatehund til Norge må hund og ny eier ha bodd sammen i minst 6 måneder der hunden har sin opprinnelse. Eier er ansvarlig for å kunne dokumentere dette.
- **Kommersielt:** Det vil ikke lenger være anledning til å ta inn gatehunder med hjemmel i regelverket for handel med levende dyr.

Det er grunn til å vise til at i EUs nye lov om dyrehelse som skal gjelde fra 2021, er eierløse dyr, også hunder, definert som ville dyr, og regelverket gjelder ikke for disse dyrene uten at eventuelle særskilte tiltak iverksettes.

Ikke-kommersiell innførsel

---

¹ Gatehunder/katter som dekket av denne definisjonen: Benevnelsen «gatehunder» omfatter utenlandske, eierløse hunder, herunder shelterhunder/hunder fra omplasseringsenheter, tidligere eierløse hunder fra ulike typer «fosterhjem» ment for videre adopsjon/formidling, løshunder, omstreifende og forvillede hunder. Katter av tilsvarende opprinnelse vil også dekkes under dette begrepet.

Kjæledyrforskriften gjelder for *kjæledyr*, og for at en tidligere gatehund skal anses som kjæledyr, må den ha vært *holdt som et kjæledyr* av sin eier i minst 6 måneder før den kan tas med til Norge i følge med sin nye eier.

Kommersiell innførsel

Handel med dyr over landegrenser innebærer høy risiko for overføring av alvorlige smittsomme sykdommer både til mennesker og dyr. Det stilles derfor en rekke betingelser for slik handel med bakgrunn i veterinærfaglige vurderinger. Et grunnleggende krav er at dyr skal være holdt under kontrollerte betingelser tilstrekkelig lenge til at handel med disse dyrene ikke utgjør en helse risiko for de landene dyrene skal selges til. Dagens regelverk for handel med dyr tar i realiteten ikke høyde for at gatehunder/eierløse hunder/katter skal kunne omsettes etter disse reglene. EUs handelsregelverk for levende dyr gjelder derfor ikke for gatehunder. Regelverket kan ikke hindre spredning av smittsomme sykdommer ved innførsel av gatehunder slik det er i dag.

Veterinærinstituttets studie fra 2012

I studien Veterinærinstituttet gjennomførte i 2012 på gatehunder fra Øst-Europa, ble det avdekket at ca. 50% ikke hadde tilstrekkelig beskyttelsesnivå mot rabies. Om lag 20% var negative, og Veterinærinstituttet anslår at de var uvaksinerte. Dette til tross for at reisedokumentasjonen «bekreftet» at dyrene var vaksinert mot rabies etter protokollen (minst 21 dager før reisen tar til

I OIEs (Verdens dyrehelsorganisasjon) standard for rabiesvaksine angis at minst 22 av 25 eller 26 av 30 vaksinerte individer skal være beskyttet mot rabiessmitte etter gjennomført rabiesvaksinasjon.

Dette tilsvarer at minst 88% av hundene i studien fra 2012 skulle ha vist tilfredsstillende beskyttelsesnivå dersom disse dyrene hadde hatt en immunrespons i tråd med vaksinens minimumskrav, ikke bare 40-50%. Dette kan tyde på at gatehunder ofte ikke er friske nok til å danne tilstrekkelig immunitet etter vaksinasjon, men det er også avdekket tilfeller av juks med dokumentasjon i forbindelse med innførsel av gatehunder.

Det er også i de senere årene tatt ut en del prøver av shelterhunder/gatehunder som innføres til Norge (i regi av Mattilsynet). Resultatene viser fremdeles et høyere antall med manglende eller svakere immunrespons etter rabiesvaksine, enn det man forventer å finne i en normal hundepopulasjon.

Denne statistikken utarbeidet av Veterinærinstituttet illustrerer risikoen forbundet med innførsel av levende dyr fra land med varierende grad av sykdomsforekomst.

Sannsynlighet for å importere sykdomsagens

Antall importerte						
Prevalens i opprinnelsesbestand	100	500	1000	2000	5000	10000
10%	99,997%	100%	100%	100%	100%	100%
1%	63%	99%	100%	100%	100%	100%
0,1%	10%	39%	63%	86%	99%	100%
0,01%	1%	5%	10%	18%	39%	63%
0,001%	0%	1%	1%	2%	5%	10%

Hunder er effektive smittespredere gjennom sin naturlige atferd (koprofagi², åtseleting, rovdyr – kjøttetere), og kan nærmest sies å «støvsuge» sine omgivelser for smittestoff og sprer dem effektivt videre. Mange av disse smittestoffene smitter deretter til mennesker og andre dyr, også den ville faunaen.

Mattilsynet var på besøk hos veterinærmyndigheten i Romania i 2013. Mange rumenske gatehunder holdes i shelter, og det har vært innført betydelig antall gatehunder fra Romania til Norge de siste årene.

En rekke sykdommer, parasitter og sykdomsvektorer³ som vi anser som eksotiske, eller fraværende i Norge, er utbredt i Romania. Rabies forekommer jevnlig i landet.

Det er påvist flere tilfeller av sykdommer og smittestoffer på innførte gatehunder – også smittestoff og parasitter som tidligere ikke har vært påvist i Norge, eller som påvises svært sjelden.

Det nasjonale veterinærinstituttet i Romania, med tilhold i Bucuresti, opplyste under vårt besøk at de anslo at ca 80% av gatehundene i Bucuresti var infisert med *Dirofilaria* (to typer: *D. immitis* = klassisk hjerteorm og *D. repens*). Dette er en svært alvorlig lidelse.

Dirofilaria smitter ved hjelp av enkelte myggarter. Veterinærinstituttet i Norge opplyser at *Dirofilaria* (hjerteorm) kan etablere seg i Sør-Norge under gitte værforhold. Det tar minst 7 måneder fra et dyr smittes til smitte kan påvises ved prøvetaking. Dette er en vanlig forekommende parasitt i mange sheltere i endemiske områder (Sør-Spania, Romania), og kalles ofte «shelter-worm» i de endemiske områdene.

Med en slik forekomst vil det være meget stor sannsynlighet (i tråd med tabellen over) for at denne sykdommen kommer med hunder fra Romania selv om det importeres langt under 100 dyr.

I en nylig publisert [artikkel](#) hos finske rikskringkaster YLE kommer det fram at 43% av shelterhunder importert til Finland fra Russland hadde antibiotikaresistente bakterier.

Krav til rabies beskyttelsesnivå etter vaksinasjon

Krav til resultatet av en rabiesvaksinasjon settes i vedlegg III til Kjæledyrforordningen (For 576/2013). 21 dagers fristen er veiledende, og rabiesvaksinen er ikke gyldig før tilstrekkelig beskyttelse er oppnådd (dvs et antistoffnivå på 0,5 IU/ml eller høyere).

² [https://no.wikipedia.org/wiki/Coprophagia_\(hund\)](https://no.wikipedia.org/wiki/Coprophagia_(hund))

³ https://sml.snl.no/vektor_-_medisin

Funnene i Veterinærinstituttets studie peker på at en enkelt rabiesvaksine og kun 21 dager venting etter vaksinasjon, altfor ofte ikke er tilstrekkelig for gatehunder/shelterhunder. Disse dyrene bør oppnå en helsemessig og immunologisk status på linje med kjæledyr før de vaksineres. De må med andre ord være i tilstrekkelig god form, føres regelmessig og behandlet mot sykdommer/parasitter, før vaksinasjon. I tillegg må kontakt med andre hunder/katter med tilsvarende ukjent bakgrunn begrenses/forhindres i en lengre periode for å hindre smitte fra disse andre dyrene.

I perioden 2001-2011 ble det rapportert 17 tilfeller av rabies på importerte hunder i EU-land. 7 av disse var adopterte gatehunder. I 10 av tilfellene var hundenes opprinnelsesland ukjent. I denne sammenheng kan det være greit å vise til denne [risikovurderingen](#) når det gjelder rabies i blant annet EU-land, utført av Public Health England.

Konsekvenser for norske hundeeiere

- En innskjerping som kun rammer gatehunder vil ikke berøre enkeltpersoners adgang til å anskaffe seg hunder og katter med kjent opprinnelse. Det anses å innebære mye mindre risiko for smittespredning å anskaffe et kjæledyr født hos en oppdretter, og som har oppholdt seg under kontrollerte betingelser siden fødsel, eller har vært holdt som kjæledyr i minst 6 måneder, enn det er å adoptere /anskaffe kjæledyr med helt eller delvis ukjent bakgrunn og sykdomshistorikk.
- Denne innskjerpingen vil ikke få konsekvenser for reisende som ønsker å ta med seg sine kjæledyr på reise i tråd med kjæledyrforskriften (Forskrift om ikke-kommersiell forflytning av kjæledyr).
- NKK-medlemmer og andre seriøse oppdrettere vil ikke ha problemer med å ta inn kjæledyr fra oppdrettere i EU, all den tid dyret følges av avlspapirer (f.eks. stamtavle), eller annen dokumentasjon som sannsynliggjør at dyret er oppdrettet og holdt som *kjæledyr*. Oppdrettere i utlandet kan med fordel oppfordres til å la seg registrere hos egen myndighet som eksportør av slike dyr, i tråd med det kommersielle regelverket i EU.
- Personer som kommer reisende for første gang fra utlandet med blandingshunder, eller hunder av ukjent opphav, må være forberedt på at de må kunne dokumentere at hunden har vært i deres eie, og under deres kontroll, i mer enn 6 måneder før innreisen. Dette kan f.eks. dokumenteres med kvitteringer fra veterinærbesøk, utfylling i pass og helsebøker, registrering i NKK, kvittering/avtale for kjøp, osv. Det er hundeeieren som sitter på bevisbyrden for å sannsynliggjøre eierskapet over tid.

Dette vil være uproblematisk for norske hunder som kommer tilbake etter utenlandsreiser, og som følges av et kjæledyrpass utstedt av veterinær i Norge. Det samme vil gjelde for tidligere importerte gatehunder som har oppfylt innførselskravene til Norge, og som nå er kjæledyr hos en familie – hvis den første innførselen kan dokumenteres.